

Kerstverduistering

Het is weer bijna kerst. Als je – zoals wij – in Gouda woont, kan dat je niet ontgaan. Gouda is trots op haar naam als lichtstad en dat is ieder jaar te merken. Afgelopen week werden de kerstactiviteiten ingeluid met de traditionele kaarsjesavond. De markt rondom het stadhuis was verlicht met kaarslicht en bij de enorme kerstboom las de burgemeester het kerstevangelie voor. De toeschouwers, gelovig en ongelovig, zongen samen de oude kerstliederen. Deze week wordt de Goudse binnenstad verder opgetuigd voor de kerst. Er komt een ijsbaan. Het stadhuis wordt kunstzinnig verlicht. De beroemde Goudse glazen van de Sint-Janskerk worden van binnenuit verlicht, zodat ze buiten zichtbaar zijn voor alle wandelaars, die op de markt terecht kunnen voor warme chocomelk of glühwein. Op diverse plaatsen zijn er kerststalletjes en er lopen ook wat kerstmannen rond. Gouda viert kerst!

Waarschijnlijk hoef ik de meeste lezers van deze website niet meer uit te leggen hoe ver het bovenstaande scenario af staat van de echte betekenis van kerst. De pracht en praal staan in schril contrast met de armoede waarin Jezus ter wereld kwam. Een klein zoektochtje op Internet maakt verder ook duidelijk hoe heidens en duister de afkomst van het kerstfeest is. Als je daarvan niet op de hoogte bent, neem dan eens de moeite om het even na te zoeken. De kersttakken, de boom, de verlichting, de datum, allemaal hebben ze hun wortels in het oude heidendom. De Rooms-katholieke kerk paste – op last van de Romeinse keizers – al deze gebruiken in binnen een kerkelijk kader (de kerst-mis) en gaf ze een nieuwe inhoud, om zo de pas bekeerde heidenen tegemoet te komen en hun – vaak met het zwaard afgedwongen – overstap naar het christendom wat soepeler te laten verlopen.

Veel christenen doen gelukkig niet mee met alle kerstfestiviteiten en vieren deze dagen rondom het bijbelse kerstevangelie. Men zoekt elkaar op. Er worden kerkdiensten en bijeenkomsten bezocht en er wordt vooral niet te veel accent gelegd op alle uiterlijk vertoon. Sommigen kiezen bewust voor soberheid uit solidariteit met de minder bedeelden. Wij (de christenen waar over ik hierboven sprak) hebben het idee dat we kerst op een heel andere manier vieren dan de wereld dat doet. Ik wil daar niets van af doen, maar wel een stukje verder gaan dan deze constatering. De echte betekenis van de komst van Christus in de wereld, wordt namelijk niet alleen verduisterd door alle wereldse feestelijkheden, maar ook door de accenten die er in de kerk gelegd worden.

De bijbelse betekenis van Christus' komst is niet alleen verdrongen, maar ook verschoven. Je hoort het in de kerstliederen die we zingen: Kerst gaat over óns. Jezus kwam naar de aarde voor óns. Dit is geen onwaarheid, maar ook geen volledige waarheid. Jezus Christus kwam allereerst naar deze aarde als de redder van Zijn volk Israël (Matth.1:21). Hij was de lang verwachte Messias, die koning zou worden over dit volk, wat door God was uitgekozen om tot zegen te zijn voor alle volken van de aarde (Gen.22:18; Ex.19:5-6). Natuurlijk was en is Jezus Christus ook de redder van de wereld (Hand.4:12; 1Joh.2:2), maar Hij is meer dan dat en het is daarom niet eerlijk om met kerst alleen maar de betekenis van Jezus' komst voor de wereld te benadrukken.

Dat dit – een onevenwichtige toepassing van bijbelse gegevens – binnen de kerk wel veel gebeurt, hoeft ons overigens niet te verbazen, want ook hierin zien we weer een uitvloeisel van de vervangingstheologie (= de kerk heeft de plaats van Israël ingenomen), die al eeuwen geleden de christelijke kerk is binnengeslopen en het volk Israël de plaats ontzegd heeft die God haar gegeven had. De gemiddelde kerkganger heeft daar geen weet van en zal dit ook zeker niet expres doen, maar van de christelijke kerk als geheel kunnen we dit niet anders dan hoogmoed noemen (Rom.11:18-21). Het volk Israël is door de Heere niet afgeschreven en zal in de laatste dagen weer tot geestelijk herstel komen (Rom.11:25-26). Ik haast mezelf om erbij te zeggen dat 'het zicht op Israël' de laatste jaren binnen de kerken weer groeit.

Als je – door Gods genade – oog krijgt voor de plaats die het volk Israël inneemt in Gods plan, dan gaan ook de veel gebruikte 'kerstteksten' op een nieuwe manier voor je spreken. Neem bijvoorbeeld een paar van die bekende tekstpassages uit het Oude Testament, die in de adventsweken vaak gelezen worden: Jesaja 9:2-6; Jesaja 11:1-10; Micha 5:1-3; Psalm 98. Lees ze eens goed door en

vraag jezelf eens af of alle elementen die hier steeds weer genoemd worden, terug komen in de belichting van het kerstevangelie zoals die binnen onze kerken, in onze gezinnen en in onze kinderbijbels gebruikelijk is.

Ik stip een paar dingen aan. Het is prachtig om bekende teksten als Jes.9:6; 10:1; Micha 5:1 en Ps.98:2 als uitgangspunt te nemen voor je kerstoverdenking, maar deze zelfde teksten betekenen in de context van de hele passage veel meer dan alleen dat er een Koning geboren is die de Redder is van deze wereld. Nergens in het Oude Testament (zoek maar na... bijv. Ps.22; Jes.53) wordt het beeld geschetst wat wij binnen de christelijke traditie ontwikkeld hebben bij 'de eerste en de tweede komst' van Christus, namelijk dat Christus eerst als kind zou komen in vernedering en dat Hij daarna – wie weet hoe veel later – nog eenmaal zou komen als de grote verheerlijkte Koning. De loop van ons kerkelijk jaar maakt duidelijk dat we 'de eerste en de tweede komst' als twee losse zaken zijn gaan zien. We vieren uitvoerig kerst en besteden op de laatste zondag van het kerkelijke jaar ook nog wat aandacht aan de wederkomst.

In het Oude Testament wordt de komst van Christus in vernedering en Zijn regering als Koning echter als één geheel gezien. De bovengenoemde teksten zijn zgn. breukteksten, waarin gebeurtenissen dichtbij elkaar genoemd worden, terwijl ze in werkelijkheid – achteraf bezien – eeuwen ver uit elkaar verwijderd liggen. Geeft de afwikkeling van de feiten, zoals in het Nieuwe Testament beschreven, ons daarom toch een vrijbrief om 'de eerste en de tweede komst' daarom voorgoed uit elkaar te trekken? Naar mijn mening niet. Zowel Jezus als de apostelen hielden in hun onderwijs 'de eerste de tweede komst' bij elkaar. De gebeurtenissen worden weliswaar door een bepaalde tijd van elkaar gescheiden, maar samen laten ze één lijn zien: de komst van het Koninkrijk van de Messias. Lees ook de lofzang van Zacharias nog eens door (Luk.1:67-80). Die oude godvrezende Joden hadden heel goed door wie Jezus werkelijk was en wat de betekenis was van Zijn komst.

De enige reden dat wij nu nog steeds de komst van Jezus in heerlijkheid verwachten (...) is dat in deze periode (bedeling) de volken bereikt moeten worden met het evangelie van Gods genade. Het volk Israël heeft deze taak altijd laten liggen, maar Gods hart gaat ook uit naar de volken. We bevinden ons als het ware in een tussenperiode, ingeklemd tussen de gebeurtenissen in de evangeliën en Handelingen en die van de laatste dagen.

De bijbelse verwachting van de Messias spitst zich toe op de komst van het Messiaanse koninkrijk, dat zal aanbreken als Jezus Christus komt om te oordelen en zal regeren op aarde. Jeruzalem (Jes.24:23) zal – mogelijk 1000 jaar lang (Op.20:2-3) – het middelpunt zijn van Zijn regering en de volken zullen opgaan om Israëls God te dienen (Zach.8:11-23; Ps.72). Dit is de tijd waar de bijbelse toekomstverwachting naar uitgaat.

Ik realiseer mezelf dat ik door het noemen van deze zaken wellicht meer vragen oproep dan antwoorden geef. Het voert in het kader van dit artikel te ver om dit hier helemaal uit te werken, maar ik ben in ieder geval altijd bereid om het toe te lichten, zoals ik ook al in veel bijbelstudies gedaan heb.

Hoofdpijn van dit artikel is de gedachte dat de kerstverduistering niet alleen te zien is in alle toeters en bellen om ons heen, maar ook in het missen van het zicht op de bijbelse betekenis van Jezus als de Messias van het volk Israël. We doen daar niet alleen Gods Woord ernstig mee te kort, maar mogelijk ook onszelf, omdat we door de gangbare interpretatie van de gebeurtenissen rondom Jezus' geboorte worden afgeleid. Ieder jaar opnieuw denken we aan het kleine kindje Jezus, dat onder zulke erbarmelijke omstandigheden ter wereld kwam. We verbazen ons erover dat de meeste van Zijn volksgenoten niet klaar waren om Hem te aanvaarden. Het is echter de hoogste tijd om te stoppen met achterom kijken en ons te richten op de dingen die voor ons liggen. De wereld stevent in rap tempo af op het scenario wat de Bijbel aanduidt als de eindtijd. En als Hij verschijnt in al Zijn heerlijkheid, zijn wij dan klaar en toebered? De Bijbel stelt ons die vraag in de apostolische brieven verschillende keren; in allerlei varianten (Hebr.12:14). Het is opnieuw adventstijd! De komst ('parousia' = aanwezigheid) van Jezus Christus staat voor de deur. Hoe zal Hij ons aantreffen bij Zijn komst?

Mogen we dan geen kerst vieren? Dat hoor je mij niet zeggen. Ik ben en ken niet het geweten van iemand anders. Maar ik wil je wel van harte oproepen om je ogen te openen voor de bijbelse belichting van de gebeurtenissen. Laten wij steeds weer bidden om de verlichting van de Heilige Geest, zodat we de zaken zullen zien zoals de Heere ze bedoeld heeft. En laten we ook zelf het licht van de waarheid verspreiden, door afstand te nemen van alles wat het getuigenis van onze Heere Jezus verdoezelt.

Ik wens jullie een gezegende kersttijd toe en een waardige voorbereiding op Zijn komst.